

۲۰ کانون اول ۱۹۲۳

ماب ۹۰

دردنجه جلد

کیکی محبو

نورک او ماغناک ناسر افکار مر

عوام تورکجه سنده اولسون ، برذر . غرامه رک موجودیتدن خبردار اولیان عوام ، غیر اودای و میخانی بر سرورنده فمارک زامانلرک جمع منکام صبه لرنک سوکاربنه فرقه وارمادن (ک) یاخود (ق) وضع ایدرک ، بکر کیدر .

۲ — « کیتیبورمیسک » کله سی نصل « کیدیمیک » اولور ؟ ساکن (ت) دن سوکره کان بر صائه (ت) (د) ایدمیلرکنه کوره ، « کیتیبورمیسک » ، « کیدیمورمیسک » اولور ، تصویه (ره لم) من شبه صوائت اولدقندن ، « آکینه » عملیسی یوزندن (ر) دوشر و ه « کیدیمورمیسک » اولور . بمن عوام تلفظی ، مفرد مخاطبه کی (س) حرفی طایفه یندن [۱] کله کیدیمورمک اولور . کله تک بوسوک شکنده سوک ایی حرک قریب غر جلی متهله (م) دوشر و ه کیدیمیک شکنده تلفظ ایدیلر . بولکله تک تبدلای حقدنه پروردکن مطالعات ، « اعلال » مطالعایدیر . ذاتاً «اعلال» تصوتک اقسامنددر . ۳ — « بیلدورم » کله سی « بیلومام » اولور . معدرک ماده «اسمیه سنک نایته » منی ادائی اولان (م) کلا و عوامیه ، غرامه در ازمسندنه ، منی صیفه لک یا یلدهنی معلومدر . « بیلومام » شکنده منی ایسه ، منی علاقی اولان (م) ک متب اولان « بیلور » دن سوکره وضع ایله « بیلورم » و « آکینه » طولا یسیله (ر) دوشد بکندن ، « بیلوم » و تلفظده « بیلومام » اولور .

برنجی خالده ، جمع منکام صیفه لک سوک حرف لرنک (ک) یاخود (ق) اولدهنی و اکینه خالده ، مفرد مخاطبه (س) قولالدهنی استدلال اولنور . اوچنی حال ایسه ، غیر اودای و میخانی بر سرورنده حصوله کان بر تقدیم و تأخیر مسئله سی کی قبول اولته بیلیر .

بالاده کی بواج حال ، اوج « مشاهده » تشکیک ایدر . بومشاهده لک اسبابی آرامنه کیریشک قولا ی دکادر ، چونک تشکیل تدقیق عواملندن محروم .

تدقیق عوامی نهدر و ناسل استحصال ایدیلیر ؟ اول اسریده مالشوج تدقیق عوامی سایلر :

۱ — حقدنه تدقیقات ییلدهنی آرزو اولان اساتک یاخود لهجه تک فوتوشولدهنی منطقه جغرافیایه سنک .

۲ — مذکور منطقه داخلده محلی لسان ولهجه دن غیری ، بشقه لسانلرله منکام لسی و بی افوامک لسانلرنک و یاخود لسان اتقاضنک ،

۳ — بوجغرافی منطقه نی احاطه ایدن لغتوغرافی و اساقی حدودک تهیت و تقریری لازمدر . بومعلومه ، تدقیق ایدیلرک اساتک منقالبه یکیردی صفاقی ، السنه زمره لرنده کی وضیئیه مناسباتی ، لسانلرک مقایسه سی و ادانیات معلوماتی

[۱] یابورمسا ، یابورمسا برشه یابورک یا یلغله .

علاوه اولنور ایسه ، کوزل تدقیق لری یایلیر . بوی ایضاح ایدم : بوقارده اوج مثال کتیرمکه اوج «مشاهده» قید ایتدک . فقط بواج مثالا محارری یعنی جغرافی منطقه لری و منطقه لری ایچنده محدودی خارجنده بولانلرک لهجه لری ، قعدان معلوملندن ناشی تهیت ایتک اقتدارنده ولندیمزدن ، اساسی تدقیقات ییابور .

شدی بوعوامک صورت استحصالی بیان ایدم :

لسانی تدقیقات اک صاغلارلی ، محارنده یایلانلردر . فقط بوندیقاقی محارنده ، یاخه یه قدر ، بوا یی قوه دن فله یقارده یلک اولانلر ، مکتب معلملری و تورک اوجاقلردر . عرقان ملیزک پیشدارزی اولان بوا یی غروب ، بولندقلری پرلرده بالاده کی اوج شرط ازمسندنه ، ایشیده یکنه غریب کله لری و چله لری « بی مجموعه » به ییلدرلر ایسه واسع بر مقیاسده برمازمه احضار ایدلش اولور . معطیات علیه ، بوا یی غروب سی وغیرلری اکال و انعام ایتک چالشیلر ایدر و مطلوب حاصل اولور .

دارالفنون معلملردن

آرام غلانی

محرر قیدلر

آنادولوده « خلق تورکولری »

آنادولو کنجکلنک حیاتی یک مختلف منظرلر ، صفحه لر عرض ایدر . چوق تمیز و بوسک ، جواغدر برقله مالک اولان بو زمره ، عشق یولنک برچوق دیکنلی ساحه لرینی دولاشمق کولکی قاناتیر . باخاصله روخنده طاشیدن بر چوق صاف حسارله برابر یوروین عشقک جاذب دالغملری اون برخی قانی ماجرالرک ، کوکل وردیکی بر دایرک وصال ایچون جان وقان بهاسنه مال اولان سرگذشتلرک المی ساحه لرینه سوروکلر ، هرشیده اولیلینی کی جوشغون بر مردلکله حرک ایدن آنادولو دلیقانیلیسی ، بویولدهده صاف و بوسک برته یجله یورویدرک اوموملار تهلکله کیره ، خاصه سوکسنک یولنه باشی قوبدینی یارنک اوغزند جان و برمک ، اونک عشقی بوتون قاصیر غارلی ، دوشانلری یکرک لدی لایحای قانیله اودمک بوشرف و ناموس بورجیدر .

اسکی آنادولو حیاتی تدقیق ایدیلیرسه کورولورک هر شهرده قیاققلاری ، چسار تریله

شهرت آلمش دلیقانیلر واردر ، بولدیقانیلر او شهرک ماجرای قهرمانلردر ؛ بویوک کوچک هرکس اونلر حرمت و اطاعت ایدر ؛ فقط بوکا مقابر اولقهرمانلرده بو حرمتی قوتله حصن ایدرک هرکسه قارشى دائما متواضع و ناموسکار برکوزله باقارلر ؛ بوبوصورتله کندیلیرینه اضافه ایدیلن « بابا بیکیک ، قبادانی » عنوانلری بحق احراز ایدر لره خلقت بونلره قارشى صمیمی بر میلی واردر . ایشته بومیل نتیجه سیدرک آنادولو خلقیاینده ، تور کورلر نه بولرک حیات و خاطره لرینه ، متقربینه طائده رین ازلره تصادف ایدیلیر . بونلره یاقیلان تور کورلر ، و یاخود متقیملری بوقاریده سولیدیکم عشق مجادله لرینک نتایج حاصله سندن ، تأثیراندن تشکیک ایدر ؛ و خلق بونلری بوصورتله ادبیاتنده ، نقیایاتنده ، فقره لرنده جانی مدلوللرله تحکیم ایدرک صساقلارک بزم شیمیدی یازمچمنز تورکوده بوقیلدن برسر گذشت و ماجراک آجی خاطره لرینی نقل ایتکدر :

برآل [۱] ایله قولاردن طوبدیلر

یازمام [۲] ایله بوغازمدن صیدیلر

برقجه یولنه بکا قیدیلر

اورومدن شاماد [۱۱] اوم وار نیم

دولته یتهجک مالم وار نیم

اولرنک اوی لیک بوواسی

پیشله ندی یته سوا اوواسی

نیتدم [۲] سکا آله ندن بولاسی

تولایدی ، تولایدی [۳] صباح اولادى

جامادام [۴] دوشانلره قلا بدی

حاجی حسن یچامک ده میری [۵]

مفتیسادن چیتدی بونک امیری [۶]

نیتدم سکا بهی موسوق کاووری

اورومدن شاماد اوم وار نیم

دولته یتهجک مالم وار نیم

[۱] آل ، حبله ، خدعه ، دوزاق ، اغقال

[۲] یازما ، دلیقانیلرک قسری کساننه ساروقری رنگلی برنوع تولدندر .

[۳] شاماد ؛ شامه قدر

[۴] نیتدم ؛ نه اشدم

[۵] تولایدی ؛ نه تولایدی

[۶] جامادام ؛ چیکن آلتنه ییلان ایکی طرفه کی کورکی ایلیک شریه ایله ایشله معنی قوسمز چرغا ویا قش یلک

[۷] بومسارعهده یچاق دمیرنک ایلیکنک اشارت ایدیلورک اکیندن باخاصله آنادولوده خوراده لی عالمرده برابر طاشینلان کیکل حایللی ، آق قوس سالیبر ناموعدن یچاقلر واروی وقتیله مذکور یچاقلرک بوراده اسمی کن

[۸] حاج حسن « نامتدمی اوسته ک ویا » ادرمید ک معمولانلندن اولانلری مشهور ایدی .

[۹] امیری ؛ امیری

بلبل ساندم باغلامانك سنی
امیر ساندم یارك قالی فنی
آنم یوقدر کیم ایدمک یاسی
نولایدی ، نولایدی صباح اولایدی
جامادام دوشانلره قلایدی

بو کوزمل و بدیخت بوردك ، صاف و تمیز
یورکلی خلقلك آجقلى ددرلندن بری ده
هیچ شهبه سزدركه توتون قیجاقچیلیقی ،
آینغاچیلقدیر . مضر برانحصارك دوغوردی
قالی سرگذشتلری احتوا ایدن بوالیم صفحه ،
هردورده نازمه لن ونهانی کله بن بردردر .
زواللی خلق ، اُنلك اُمکی محسوسلی
سامتی ایچون نه مدهش فلاکتاره معروض
قالش ، نیجه اولادینك بواوغورد قزبان
کیتدیکی مشاهده ایله یوره کنگ صیرلادیقی ،
کوزلرنك آجی یاشلر آقیتدیگی کورمك
بدیختلغی طامعشدر . آینغاچلیق ، توتون
نیماری دینلنجه کفی قوئلوقازنده باروتلی ،
دومانلی برجدال سخنه سنك اولوم هواستی
تنفس ایدن آخرت بولجبارندن شکل ایتش
زواللی برقافه نك دلوسز منظره سی جانلانیز ؛
بومنظره نك قورقونچ تظاهرلی اوکسنده
ایرکین و ستره بن خلقلك روحی دائما عصبان
ایتمش ؛ و بوعصبان و تاثر حساری زمان زمان
یانیق و آجی انقباعلره فوران ایدمك خلق
بدیسیات و ادبیاتك مرثیه یی موضوعلرینه
منبعار تشکیل ایلشدر ؛ نه کیم آشاغیده
یازدیغیمز تورکو ، بومن من دزدی ، بودا
قانیان و نازه لکی محافظه ایدن یارانی چوق
قدرتلی برلسانله ، کچمش بروقه یی حکایه
ایدمك ، تصویر ایدیورکه خلقلك بخصوص
صدمه هیجانلی و مؤثر دویغولرینه حقیقی
برمعکسدر :

اون ایکیدر برمندمك ده کیرمنی [۱]
ده کیرمنجیسی اوروم دکل ، آرمی
یا کله سی ، یا کندییی کلمی
آکی قازاکی کیجه ووردیلر بی
اوله دن قیرمه قویدیلر بی
برایجه ک بول کیدیور کورته سه [۲]
ایلقید ایلقید قام داملار مور سه [۳]
ناصل قیدک ایجه بالی چرکه

(۱) برمنده : آقشیر داغلنده منظره طبیعیه
اعتبارله کوزمل و خوش برکوبدر
(۲) کورنوس ، بوده آقشیر داغلنده برکوبدر
(۳) ایلقید ایلقید : غریب خفیف

آکی قازاکی کیجه ووردیلر بی
اوله دن قیرمه قویدیلر بی
ینه بردیگری بوتله کلی بولجلیک آجی
ماقتیلر نی صراحه کوسترمکده در :

کوتاهیدن کیجه کچدم
آجی طالتی سولر ایچدم
بن بویاندن دوندن کچدم
بکر خبریکر اولسون
شو مصراعلر آینغاچیلقلک عادتا برنوع
« سردن کچدیلک » قدر اهمیتلی وفلاکتلی
برمحار و اولدیغی تأیید ایتجورمی ؟

اوج یوک توتون قیلاجی
کوتاهیه دو بولاجی
آینغای وورولاجی
بکر خبریکر اولسون
اوج کئی جیققد صله دن
قایرسون بری یارادن
بز قورقازشر بلادن

بکر خبریکر اولسون
مشروع برحق استعمالی اُتاسنده بو
قدر یووک اضطرارلرک حس ایدلسی ازمنه
قدیمه نك ابتدائی ذهنیتلی کذراهلر نده اندیشه
ایله و تهلککلره محاط اوله رق حدودسز و
تهایتسز چوللرده و روبه کاربانلرنك دویدیگی
خشیتلری کوز اوکنه کتیریور .

یوقاریده سوزلیدیکم قهرمانلرک ماجرا
لرندن بر دیگر نی نقل و حکایه ایدن زبردکی
مصراعلر خزن در :

چیک فیر آتمی نه لبدن نعلالین
وور بوشوی قام بره داملالین
اورتور یازمای سینک قوتاسین
یادم الله بر صر ویرکده بکا
ایچمدن اولوسم درد اولسون سکا

چیک فیر آتمی ینک طاشنه
آلر کایشور اکر قاشنه
یونس کیرمش اون اوج اون درت یاشنه
یادم الله . . . [نقرات]

آلپورک طابنجه مک طاشنی
بن غریم سیل کوزمک یاشنی
بولامدم افرانمی ، آشینی
[نقرات]

آلپورک طابنجه یی قورام
قورایمده دوشانلری وورایم
وورایمده اوه خبر ویرم
[نقرات]

آنادولو خلقی آتاشاغیده کیمصراعلرده
تاریخی کونلرینه ، شانی غلغلرینه ، شرقی
ماضیسنك قیمتلی خاطرلرینه نه قدر قوتله
صاحب اولدیغی کورویورز . خلق روحی ،
هر حالده حیانتك دونوملر نی ، تاریخنك
طالق و آجی کونلر نی جدیدنه بنه مکده هیچ ده
اهلکار ده کیلدر . او بوتون بونلره صمیمی
دویغولره مزوج قوتلی برنك و شکل ویررک
دائما یاشامقده در ؛ ازجه شیعیه قهرمانلغی ،
اسکی موسوقوف دوشانلغی یاد ایدن ورنوع
خلق مارشی دیبه تلقی ایده جکمز شو نورکو
بوکا بر مثالدر :

استانبولن کلیر غسه کوموری
مولام ویرسین کور موسوقه اولوی
آمان پادشاهم اذن ویر بره
صله ده یاورول دماجی سزه
اودورک قالین دیوارلرندن ، صاغیر قیولرندن
آشامایان محمدجکک شو « صله » یالواریشی نه
خزین بر خاطر نی جانلاندیریور .

شیعیه نك اوکنده بر یلیم یولغا
یرکوک آراسنده بوتولدی قاوغا
آمان پادشاهم سن بیکر یاشا
حکمی بوروندک داغ ایله طاشه
زواللی محمدجک ، اوقدر ابدال ایتدیکی
بو استرحام و دعالرنك تها بر داغ آراغنده
بوکسه ان برسک عکسلی کی قائده سز لکنی
نه قدر آجی برصورتده طاندی .

شیعیه نك اوکنده حاصر یلایلر
حاصرک اوستنه مجید سایلر
عسکر قاربسه بر صودارلر
آمان پادشاهم اذن ویر بره
صله ده یاورول دماجی سزه
ظفری قاتیله استحصال ایدمك دعوائی
شرقله بیتیرمن محمدجکی بوراده یته اوندن ،
چوجوقلرندن اوزاق ، مأیوس و متحسر
کورویورز ؛ او حالا امید ایله یالواریشلر نده
دوام ایتمکده . . .

شیعیه نك اوکنده بر دولو دست
کاودورک اوستنه سام یلی اسدی
ملنک عسکری هب مودا فلی
آمان پادشاهم اذن ویر بره
صله ده یاورول دماجی سزه

شود بونامک هر دقه سنده کونه کله نتیجه
لهن تورکه صالدریشلرنك خاطره سی تأیید
ایدیور :

یاسعيل داغر یاسعيل اوستگدن آقام
بکی تعلیم چیتش وازام آلیشام
اولدن بر دخی یاره قاوشام
بوکا یونان حربی دیرلر بالقان آراسی
جکریه ایشلهدی قورشون یاراسی

اولک اوکنه طاش بن اولام
آلا کوز اوسته قاش بن اولام
یاکنز یاناه آش بن اولام
بوکا یونان حربی دیرلر بالقان آراسی
جکریه ایشلهدی قورشون یاراسی

عشق و محبت . . . خلق روحنک اک
زیاده مطمئن اولدینی ایکی مدلول . . . آجی ،
طائی بوتون احتیاساتک نهایت ینه شوخ ،
عشوه باز رجریانه ترک موقع یالهدی کورولوور ؛
بکیر باغچسده اوج کوزمل کزمر
ایکیسی اوطورمش بری اوچقور چوزمر
کرآزده دوداغر شکرل آزهر
یاشم الله یانم قار پارچه پارچه
یازم سکوب کلیر آل جیره جیره
بکیر باغچسده ییدیلر فوزی
اوسته صاجارل بهارل طوزی
بیم سودیکدم بر اوردوم قیزی
[نقرات]

یاردهکی وفاسزلنی «ایل قیزی» صورتده
ادا وتصویر ایده رک هیچ پر شیشده دوام
و شبات اولدینی آشاغیده کی یتلر نه کوزمل
افاده ایدیور :

قرمقادر ایس طونادی
کوکمه ییلدیز یاس طونادی
امین بکم شهید اولوش
ایل قیزیدر یاس طونادی

اسکی موسقوف حربنده شهید اولان بر
ضابطه اشارت ایدلمکدهر .

جیقدم فوزانک داغنه
رمل آتدم دوست باغنه
عشیردن امداد اولاز
قاچالم بولنار داغنه

اوزون و آغیر هواردن اولان شوتور-
کونک مقبوط اولان زردمکی بارچهری
تورک حیانتک بعض اساس نقطه لرینه تماس
ایتمکدهر :

بوروک یایلاسنده یایلاه مادم
دبوانه کولکی آله بدمدم
یاشا دیواننده سوبله بدمدم
سواری یازم بن سکا کادم
مه زبئی صارمیه کادم

بوروک یایلاسنده سود پایر پایر

سود بکم یوسانک کوزلی چاقیر
یاشا دیواننده بالقیوب پاییر
[نقرات]

اسکی آنادولو حیانتک قهرمانلق ایزلری
طاشیان شوتور کوده وقتنک صابیلی قاپادار
سیلرندن اولان «کر علی» ایچون سوبله ندیکلی
کوستریور :

کر علی دنیلر بر قارا دانا
چکدی ده ییغنی دوردی میدان
کر علینک بوی سلویدن اوزون
ایدلم غوغای یاز ایل کوزون [۱]

ازمیرک ایچنده بالیوزک قیزی
اوقونسون دولته فرمانم بم
بوتور کونک دها بعض اقسامی موجود
اولدینی آکلاشیلور ایسه ده هان هان تماماً
اونونولشدر ؛ بز آتخچ بوقدرنی آلد
ایده ییلدک .

بهار کونلرینک قیرلی دوله وران انسان
کومهرلی آراسنده صبور و متحمل آنادولو
قادرینک ، الا کوزلی ، اسمر کوزلرینک شاقراق
و کور سسلرینه نشتملی جریانلر ورن
آتیده کی ماتیلر نه خوشدر شکللر بزه لیدر :

فره طاووق تپیل
قوزلاری کوبیل
اولنه به کولم وار
شیددی قیزلر شهیل

حال حاضرده عاقله تشکیلنده کی کوجلک کیری
نقدربسیط و صریح بر صورتده ارائه ایدیور .

دکرمک بندنه
دوز کندی کندنه
قیز آلاختار ایدورمش
اوغلانک قهر نکتبه

فرق طاووق قانادی
نه قنادر عنادی
کل ممدن آهرکن
کرآز دوداق قانادی

صاری بوغدی جیج اولور [۱]
کوزملر کولج اولور
اوجده ن اوچوقلامش
بوکا نه علاج اولور .

شو صوک مصراعرده آنادولویه خاص
زراعی برحیانک ایجاباندن اولان ، حیاسات
و بدیعانه کی تجلیات و قطاهرات طبیعه هر
زمان اولدینی کی ، ساده بر شکلده کورونمکدهر .

ایاقین ۲۶ تفرین نانی ، ۱۳۳۹

معلم : مرصت شاکر

[۱] کوزون : سول بهار

[۱] جیج : ساورولوش حیوانت ییغینی

غزلباد بیتیاتی

آلامه ادیبانی

وصال

بو ممکنسی ؟... ییلدیزلرک ییلدیزی ، بویه
قلبک اوسته تکرار باصدیف سنبلیک ؟... آه !
جبران کجیمی نه درین بر اوچور وشمش !
نه آقیقلی ، نه اضطرابلی !... اوت ، سنسک ،
سویجلمک طائی ، قیتملی همدی ؟ - کیمش
آجیلری دوشوندجی ، حال ، بکا تترمه لرور بیور .
وقتاکه دنیا ، الهک ازیل کوکسندمه ،
نهایتز درینلکریته دانش طوریوردی ، بوجه
تاکری ، یاراعه شوفنک علوی تجلیلیه ایلک
ساعتی تنظیم ایتدی ، و : «اول !» دیدی ؛
و کاشات ، خلقتک اضطرابندن دوغارکن ، آجی
بر آه ! فضا زده ایچکدی .

ایلک اوکجه ایشیق آجیلدی و اوزرک
آدیلرله ، قاراسلقی ، اوندن آیریلدی ... وهان
طبیعتک عنصرلری برریدن آریلوب قاجیشدیلر .
جیلغین ، آزعین رؤایله ، مجول ، مهالک
وعود هر بری بر طرفه قاجدی . اوزالره ،
یک اوزالره قاجدی . . . نهایتز مکنلره طوغری
حسرتیز ، شکرتیز ، اکیلتیز قاجدی .

هرشی ساکتدی . . . ساکت و بی حرکت . .
وجول کی ایصنر . . . اله ایلک دفعه یاپ یالکیز
قالدی ! و اوزمان صباح قیزیلغنی یاراندی .
صبح قیزیلغنی خلقتک اضطرابنی کوردی و بوندن
مضطرب اولدی و قاراکلرک اوسته رنکدن
خروشان برسلایل آقیتدی . شیددی آرتق ،
اولجه بررندن آری دوشش نه وارسه تکرار
بربرنی سو ییلیدی . دیاده بربرنه عاقد هرشی ،
منجذب ، مهالک بربرنی آزادی ، حس و نظر
اولچوسز حیانه رجوع ایتدی . بتون موجودات
بربرنی چکیور و بربریه جوقا فلاشیور ! . طوتان
طوتانه ! صاریلان صاریلانه اله یاراعنی احتیاجندن
آرتق وارسه ، اولک دیاسنی شیددی بز
یاریاتوروز .

بن صباح قیزیمیزی قانادرله سنک دوداقلرک
دوشدم . . . کجیه ، صاییز ییلدیزلرک نوردی
دامعاسبله بوتافاق مهرلیدی . بز آیکیز ، بریزنده
سویجک واضطرابک تمثالی بز . . . وایکنی بر ،
«اول !» سوزی بزی آرتق بربریزدن آیرماز .

جنت قاپلیسنده

هری

بوکون جنت قاپلیسنده بن نوغیم . . . نه یایسم ،